

YÖNETMELİK

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığından:

**TARIMSAL KAYNAKLI NİTRAT KİRLİLİĞİNE KARŞI
SULARIN KORUNMASI YÖNETMELİĞİ**

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, tarımsal kaynaklı nitratin suda neden olduğu kirlenmenin tespit edilmesi, azaltılması ve önlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, yer altı ve yer üstü sularında tarımsal kaynaklı kirliliğe neden olan azot ve azot bileşiklerinin belirlenmesi ve kirliliğin önlenmesi ile ilgili teknik ve idari esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 3/6/2011 tarihli ve 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci ve 11 inci maddeleri ile 29/6/2011 tarihli ve 645 sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci ve 9 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Araziye uygulama: Gübrelere arazinin yüzeyine uygulanması, içine enjekte edilmesi, arazi yüzeyinin altına verilmesi veya arazinin yüzey katmanlarıyla karıştırılması,
- b) Azot bileşiği: Gaz fazındaki moleküler azotun dışında, azot içeren herhangi bir maddeyi,
- c) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,
- ç) Çiftlik hayvanları: Et, süt, yumurta da dâhil olmak üzere gıda, deri, kürk, yün, tüy veya diğer ürünlerin temini için veya işgücü amacıyla insanlar tarafından yetiştirilen ve beslenen hayvanları,
- d) Gübre: Bitkisel üretimde verimi ve kaliteyi artırmak amacıyla tarımsal alana uygulanan azot ya da azot bileşiklerini içeren organik ya da inorganik maddeyi,
- e) Hayvansal gübre: Çiftlik hayvanlarından kaynaklanan dışkıları ya da dışkı ile altlığın karışımını,
- f) İyi tarım uygulamaları kodu: Suların tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan kirliliğe karşı korunması amacıyla çiftçiler tarafından alınması gereken tedbirleri,
- g) Kapalı dönemler: Gübrenin toprağa uygulanmasının yasak olduğu dönemleri,
- ğ) Kimyasal gübre: Bir endüstriyel işleme üretilen herhangi bir gübreyi,
- h) Kirlenme: Tarımsal kaynaklı azot bileşiklerinin insan sağlığına, canlı kaynaklara, su ürünlerine, su ekosistemlerine ve suyun diğer meşru kullanımlarına zarar verecek şekilde, doğrudan veya dolaylı olarak suya boşaltımını veya karışmasını,
- ı) Nitrata hassas bölge: Tarımsal kaynaklı kirlilikten dolayı ötrofik olduğu belirlenen veya gerekli tedbirler alınmazsa yakın gelecekte ötrofik hale gelebilecek tatlı su göllerini, diğer tatlı su kaynaklarını, haliçler ve kıyı sularını etkileyen bölgeleri,
- i) Ötrofikasyon: Suların besin maddelerince özellikle azot ve/veya fosfor bileşiklerince; alg ve daha yüksek yapıllı bitkilerin üremesini hızlandıracak, böylece sudaki canlıların dengesini bozacak ve su kalitesinde istenmeyen bozulmalara yol açacak şekilde zenginleşmesini,
- j) Su numune alma istasyonu: Tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan kirliliğin tespiti amacıyla yer üstü ve yer altı sularında koordinatları belli numune alma noktalarını,
- k) Tarımsal işletme: Üretim faktörlerini kullanarak; bitkisel ve/veya hayvansal ve/veya su ürünlerinin üretimi için tarımsal faaliyet yapan veya söz konusu tarımsal faaliyete ilave olarak işleme, depolama, muhafaza ve pazarlamaya yönelik faaliyetlerde bulunan işletmeyi,
- l) Tatlı su: Doğal olarak ortaya çıkan, tuz konsantrasyonu düşük, genellikle içme suyu olarak kullanılmaya ve artırılmaya uygun kabul edilen suları,
- m) Yer altı suyu: Yer altında doygunluk kuşağında bulunan ve toprak ya da toprak altıyla doğrudan temas halinde olan bütün suları,
- n) Yer üstü suyu: Yer yüzeyinde bulunan denizler, akarsular ile göl, gölet, baraj, lagün gibi doğal ve yapay su alanlarını,

ifade eder.

Kirliliğin tespiti

MADDE 5 – (1) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından suyun ve toprağın fiziksel ve çevresel özellikleri ile azot bileşiklerinin su ve topraktaki miktarları dikkate alınarak;

- a) 50 mg/l den fazla nitrat içeren ve 8 inci maddeye göre önlem alınmadığı takdirde belirlenen sınır değerinde nitrat içerebilecek olan tüm yer üstü ve yer altı sular,

b) Doğal tatlı su gölleri, diğer tatlı su kaynakları, haliçler, kıyı suları ve deniz sularının ötrofik olup olmadığı ya da 8 inci maddeye göre önlem alınmazsa yakın gelecekte ötrofik hale gelip gelmeyeceği, tespit edilir.

Nitrata hassas bölgelerin belirlenmesi

MADDE 6 – (1) Nitrata hassas bölgeler, bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren iki yıllık dönem içinde Bakanlık ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir ve yayımlanacak bir tebliğ ile ilan edilir. Belirlenen bölgeler en az her dört yılda bir olmak üzere gözden geçirilir, ihtiyaç duyulması halinde revize edilir ya da ilave yapılır.

(2) Nitrata Hassas Bölgeler belirlenirken 5 inci maddedeki hususlar dikkate alınır.

İyi tarım uygulamaları kodu

MADDE 7 – (1) Suların tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan kirliliğe karşı korunmasına yönelik çiftçiler tarafından alınması gereken tedbirleri içeren iyi tarım uygulamaları kodu, bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren iki yıllık dönem içinde Bakanlık tarafından yayımlanacak tebliğ ile ilan edilir.

(2) İyi tarım uygulamaları kodu;

a) Gübrelerin toprağa uygulanmasının uygun olmadığı kapalı dönemlerin belirlenmesini,
b) Gübrelerin eğimli arazilere uygulama yöntem ve koşullarını,
c) Gübrenin suyla doymuş, sele maruz kalmış, donmuş veya karla kaplı toprağa uygulama koşullarını,
ç) Su kaynaklarına yakın topraklara gübre uygulama koşullarını,
d) Depolanmış hayvan gübresi ve silaj gibi bitki materyallerinden kaynaklanan sızıntı sularının, yüzey akışı ve yer altına sızma şeklinde sularda meydana getirebileceği kirliliği önlemeyi amaçlayan depolama ünitelerinin inşaat niteliklerinin ve kapasitesinin belirlenmesini,

e) Kimyasal ve hayvansal gübrelerin doğru uygulama miktarlarının belirlenerek, toprağa homojen bir şekilde dağılımının sağlanması, böylece topraktan yıkanarak suya karışacak miktarların kabul edilebilir düzeyde kalmasını sağlayacak uygulama yöntemlerinin belirlenmesini,

f) Ekim nöbeti sistemi ile çok yıllık ve tek yıllık bitkilere ayrılan alanların oranlarını dikkate alacak şekilde tarımsal alanların yönetimini,

g) Yağışlı dönemlerde nitratin topraktan yıkanarak su kirliliğine neden olmasını engelleyecek şekilde toprak yüzeyinde minimum miktardaki bitki örtüsünün bulundurulmasını,

ğ) Gübreleme planlarının tarımsal işletme düzeyinde yapılarak kullanılan gübrelerin kaydının tutulmasını,

h) Sulama sistemlerinin bulunduğu bölgelerde, yüzey akışlarından ve suyun bitki kök sisteminin altına inmesinden meydana gelen su kirliliğinin önlenmesini,

kapsar.

(3) Çiftçiler için iyi tarım uygulamaları kodunun uygulanmasının teşvik edilmesi amacıyla bir program dahilinde Bakanlıkça eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri yürütülür.

Eylem planları hazırlama esasları

MADDE 8 – (1) 6 ncı maddeye göre belirlenen nitrata hassas bölgelerde, 1 inci maddede belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi maksadıyla, Bakanlık tarafından her hassas bölgeye özgü eylem planları hazırlanır.

(2) Eylem planlarının hazırlanmasında özellikle tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan azot yükleriyle ilgili mevcut bilimsel ve teknik veriler ile bölgedeki çevresel şartlar dikkate alınır.

(3) Eylem planları çerçevesinde başlangıçta alınan önlemlerin, izleme programları neticesinde yeterli olmayacağı ortaya çıkması halinde, eylem planlarının uygulanmasında kazanılan deneyimler ışığında gerekli görülen ilave önlemler alınır.

(4) Eylem planları, en az dört yılda bir gözden geçirilir ve ilave önlemler de dahil olmak üzere gerekli ise revize edilir.

Eylem planları

MADDE 9 – (1) Eylem planları;

a) Gübrelerin toprağa uygulanmasının uygun olmadığı kapalı dönemleri,
b) Hayvansal gübre depolama ünitelerinin inşaat nitelikleri,
c) Hayvansal gübre depolama ünitelerinin kapasitesinin;
1) Nitrata hassas bölgelerde gübrelerin toprağa uygulanmasının uygun olmadığı en uzun dönem süresince depolama için gerekli olan miktarlardan daha fazla olacak şekilde belirlenmesi,

2) Depolama kapasitesini aşan miktarlardaki hayvan gübresinin çevreye zarar vermeyecek usuller ile elden çıkarılacağına yetkili kuruluşlara kanıtlanabilmesi istisnai durumu,

ç) Toprağa uygulanacak gübre miktarının; iyi tarım uygulamaları koduna uygun şekilde nitrata hassas bölgenin toprak şartları, toprak tipi, eğimi, iklim şartları, yağış miktarı ve sulama, arazi kullanımı, mevcut tarımsal uygulamalar, bitki rotasyon sistemleri ile bitkilerin öngörülebilir azot gereksinimleri ve topraktan ve gübrelemeden bitkilere gelen azot miktarı arasındaki dengeyi gözeterek şekilde sınırlandırılması,

d) Bitkilere topraktan ve gübrelerden geçen azot miktarının; bitkilerin azot kullanmaya başladığı dönemde toprakta mevcut olan azot miktarı, topraktaki organik azot rezervlerinin mineralizasyonu yoluyla sağlanan azot miktarı

ve gübrelerden gelen azot miktarı göz önünde bulundurularak belirlenmesi,

e) Nitrata hassas bölgelerde toprağa hayvansal gübre ile verilebilecek saf azot miktarının;

1) Bölge, toprak ve iklim özellikleri ile bitki ihtiyacı dikkate alınarak hektar başına yılda en fazla 170 kg olarak uygulanması,

2) Ancak ilk dört yıllık eylem planları esnasında ve sonrasında; uzun yetiştirme dönemleri, yüksek azot alan ürünler ve yüksek denitrifikasyon kapasitesine sahip topraklar gibi koşulların olduğu istisnai durumlarda farklı azot miktarlarının belirlenebilmesi,

hususlarını kapsar.

İzleme programları

MADDE 10 – (1) 9 uncu maddeye göre hazırlanan eylem planlarının uygulama etkinliğini değerlendirmek amacıyla Bakanlık tarafından izleme programları oluşturulur. İzleme programı eylem planlarında yer alan tüm faaliyetleri kapsayacak şekilde planlanır.

(2) Yer üstü ve yer altı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat konsantrasyonu Bakanlıkça izlenir. İzleme, Ulusal İzleme Ağı çerçevesinde yapılır. Ancak ihtiyaç doğrultusunda Bakanlık yeni izleme noktaları belirler.

(3) Sularda tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat konsantrasyonunun izlenmesinde aşağıdaki hususlara uyulur:

a) Yer üstü suyu örnek alma istasyonlarında ayda bir kez, sel dönemlerinde ise daha sık örnekleme yapılır.

b) Yer altı su kütlelerini temsil eden örnek alma istasyonlarında yılda dört kez örnekleme yapılır.

c) Nitrat konsantrasyonu 25 mg/l'nin altında bulunan ve nitrat içeriğini artırması olası herhangi bir yeni faktörün görülmemesi durumunda her sekiz yılda bir izleme programı tekrarlanır. Bunun dışında kalan durumlarda izleme programı her dört yılda bir tekrarlanır.

ç) Tatlı suların, haliç ve kıyı sularının ötrofikasyon düzeyi her dört yılda bir gözden geçirilir.

Referans ölçüm metotları

MADDE 11 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında yapılan analizlerde aşağıdaki mevzuatlarda yer alan ölçüm metotları kullanılır.

a) Kimyasal gübreler için 29/3/2014 tarihli 28956 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gübrelerin Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliğinin ekinde tanımlanan metotlar kullanılır.

b) Yer üstü ve yer altı sularında fiziko-kimyasal ve kimyasal parametreler için 11/2/2014 tarihli ve 28910 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yüzeysel Sular ve Yeraltı Sularının İzlenmesine Dair Yönetmelikte tanımlanan metotlar kullanılır.

c) Çiftlik hayvanı gübreleri için 29/3/2014 tarihli ve 28956 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tarımda Kullanılan Organik, Organomineral Gübreler ve Toprak Düzenleyiciler ile Mikrobiyal, Enzim İçerikli ve Organik Kaynaklı Diğer Ürünlerin Üretimi, İthalatı, İhracatı ve Piyasaya Arzına Dair Yönetmelikte tanımlanan metotlar kullanılır.

ç) Toprak analizleri için yürürlükteki mevzuatta tanımlanan metotlar kullanılır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 12 – (1) 18/2/2004 tarihli ve 25377 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 13 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı ile Orman ve Su İşleri Bakanı birlikte yürütür.